

Suosituksia opiskelukykyä edistäviksi sekä keskeyttämistä ehkäiseviksi keinoiksi

Ama Auvinen

Leena Vainio

Suomen eOppimiskeskus ry

Helmikuu 2022

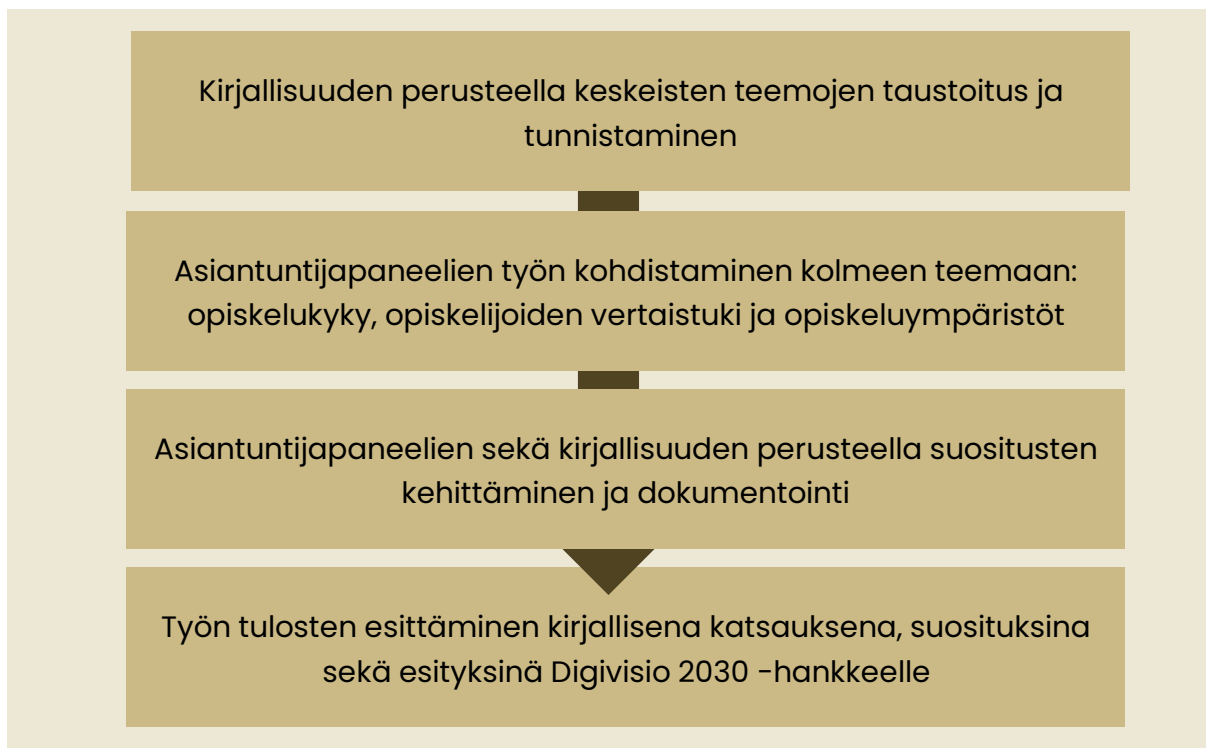
Suosituksia opiskelukykyä edistäviksi sekä keskeyttämistä ehkäiseviksi keinoiksi	1
<i>Johdanto</i>	3
<i>Opiskelukyvyn edistäminen</i>	4
Tietopaketti pedagogisesta hyvinvoinnista opetushenkilöstölle	5
Opiskelukyvyn tukifoorumi	6
<i>Opiskelutaitojen ja erityisesti digitaitojen kehittäminen</i>	6
Opiskelutaitojen kehittäminen	7
Digiosaamisen osaamismerkkit	8
Digitaitojen jatkuva kehittäminen	9
Opiskelijavaihtoon liittyvät kulttuuriset digitaidot	10
MOOC-kurssien valintakriteerien kehittäminen	11
Digisosiaaliset taidot	12
<i>Opiskelijoiden vertaistuki</i>	13
Vertaistuen kehittäminen	13
Vertaistuuutorointiin kannustaminen	14
Yhteisöllisyyttä tukevat verkkokoulutuksen pedagogiset mallit	15
<i>Ohjaus</i>	16
HOPS:ien visualisointi	17
Gradu- ja lopputyöohjauksen vahvistaminen	18
Takaisin opintoihin -ryhmät	19
Uraohjaus	20
<i>Oppimisanalytiikan hyödyntäminen</i>	21
Oppimisanalytiikan menetelmien kehittäminen	22
Opiskelun imun seuranta analytiikan menetelmin	23
Reaaliaikainen viestintä opiskelijoille	23
<i>Fyysiset, digitaaliset ja sosiaaliset oppimisympäristöt</i>	24
Oppimisympäristöjen monipuolistaminen sekä tilojen joustava käyttö ja aukiolo	25
<i>Työnteon ja opiskelun yhdistäminen ja sidosryhmätyön edistäminen</i>	26
Opinnollistaminen ja hyväksilukeminen	26
Sidosryhmätyöskentelyn tehostaminen	27

Johdanto

Digivisio 2030 -hankkeelle esitettävät suositukset perustuvat Suomen eOppimiskeskus ry:n toteuttamaan esiselvitykseen opiskelukyvyistä, opiskelutaidoista ja keskeyttämisen ehkäisemisestä. Suomen eOppimiskeskus ry:n toteuttamalla työllä on ollut kaksi painopistettä, ja kirjallisen katsauksen ohella toteutettiin tammikuussa 2022 kolme asiantuntijapaneelia, joissa hahmoteltiin ja viimeisteltiin opiskelukykyä edistävien keinojen ja keskeyttämisen ehkäisyä koskevia suosituksia Digivisio 2030 -hankkeen käyttöön.

Kirjallisen katsauksen tarkoituksena on ollut tunnistaa keskeisiä teemoja osallistavalla työtavalla toteutettuihin kolmituntisiin asiantuntijapaneelisiin, joihin osallistui aktiivisesti 64 yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen asiantuntijaa. Tätä työtapaa voidaan kuvata seuraavasti (kuva 1):

Kuva 1

Tässä työssämme – kirjallisessa katsauksessa, tammikuussa 2022 toteutetuissa asiantuntijapaneeleissa sekä näissä suosituksissa – päätettiin Digivisio 2030 -hankkeen kanssa, että opiskelukykyä edistävien ja keskeyttämistä ehkäisevien toimien osalta keskitytään sellaisiin teemoihin ja asioihin, joihin voidaan vaikuttaa

- oppilaitoksen ja opetus- ja ohjaushenkilöstön suorilla toimilla ja

- lyhyellä (tai enintään keskipitkällä) aikajänteellä.

Näissä suosituksissa on siten keskitytty sellaisiin toimiin ja toimenpiteisiin, joita voidaan toteuttaa nopealla aikataululla sekä ilman merkittäviä säädös- tai rahoitusmuutoksia. Suositusten yhteenveto on kuvassa 2.

Kuva 2

Oppimisen motivaatio	Opiskelu-taidot	Integraatio (alan) yhteisöihin
Opetuksen ja ohjauksen arki	Opiskelun imu	Työnteon ja oppimisen synergia
Oppimisen tuki ja palaute	HOPS ja muut tukimuodot	Opiskelu-ympäristöt

Opiskelukyvyn edistäminen

Monet tutkijat korostavat, että korkeakouluopiskelijoiden opintoihin kiinnittyminen on keskeinen ilmiö, kun halutaan ymmärtää yliopisto-oppimiseen ja -opetukseen kytkeytyviä prosesseja sekä yksittäisten opiskelijoiden että yhteisön kannalta (ks. Korhonen & Toom 2007). Opintoihin kiinnittymisessä on selkeä yhteytensä opiskelijan hyvinvointiin (Korhonen & Toom 2017). Suomalaisen korkeakoulutuksen ongelmana on opintoaikojen venyminen ja opiskelijoiden heikko opintoihin kiinnittyminen (Korhonen & Rautapuro 2012). Näiden syiden takia on mielekäästä tarkastella myönteisen konstruktin eli "opiskelun imun" näkökulmasta korkeakouluopiskelun sujuvuutta, opiskelukyvyn parantamista ja opintojen viivästymisen ehkäisyä.

Ammattikorkeakouluissa ja yliopistoissa on tehty ja tehdään tälläkin hetkellä erilaisia hankkeita opiskelijan hyvinvoinnin edistämiseksi. Monet näistä hankkeista ovat tuottaneet ja tuottavat monia hyviä työkaluja ja menetelmiä opiskelijoiden arjen tukemiseen. Olisi eduksi, että hankkeiden hyvät kokemukset

jaetaan samassa paikassa ja kuullaan opiskelijoiden henkilökohtaisia kokemuksia ja tarinoita, minkälainen tuki eri tilanteisiin tuo apua.

Tietopaketti pedagogisesta hyvinvoinnista opetushenkilöstölle

Opiskelukyvyn edistämisen erilaisista selvityksistä, tutkimuksista ja kokemuksista kootaan tietopaketti pedagogisesta hyvinvoinnista ja lisätään opetushenkilöstön ymmärrystä siitä, millä keinoin opiskelun imua ylläpidetään. Luonteva mallin rakentaja on pedagogisen hyvinvointihankkeiden koordinaatio yhdessä Digivisio 2030 -hankkeen kanssa.

Toimija/ Resurssitarve	Yksittäinen opettaja	Yksittäinen AMK tai yliopisto	Useamman amk:n ja yo:n yhteistyö	Digivisio 2030 -hanke
Olematon tai pieni				
Kevyt				☒
Erillisrahoitus				

- Nykyisen käytänteen kehittäminen
- Uuden käytänteen kehittäminen ilman säännösten muutosta
- Oppilaitoksen omien säännösten muutos ja kehittäminen (esim. tutkintosäntö)
- Puitesäännösten (esim. lait ja asetukset) kehittäminen

Opiskelukyvyn tukifoorumi

Opiskelijoille tarjotaan foorumi, mihin voi ottaa yhteyttä opiskelukyvyn liittyvissä asioissa. Tämän foorumin toimijoina ovat (vertais)opiskelijat, opettajat ja ohjaajat, jotka vastaavat kysymyksiin ja kuuntelevat ongelmia sekä ratkovat niitä yhdessä. Toimijana pedagogisen hyvinvointihankkeiden koordinaatioryhmä (ks. edellä), YTHS sekä muut sitoutuneet ja kiinnostuneet toimijat. Digivisio 2030 -hanke tiedottaa toiminnasta.

Toimija/ Resurssitarve	Yksittäinen opettaja	Yksittäinen AMK tai yliopisto	Useamman amk:n ja yo:n yhteistyö	Digivisio 2030 -hanke
Olematon tai pieni				☒
Kevyt				
Erillirahoitus				

- Nykyisen käytänteen kehittäminen
- Uuden käytänteen kehittäminen ilman säännösten muutosta
- Oppilaitoksen omien säännösten muutos ja kehittäminen (esim. tutkintosääntö)
- Puitesäännösten (esim. lait ja asetukset) kehittäminen

Opiskelutaitojen ja erityisesti digitaitojen kehittäminen

Opiskelutaidot ovat merkittävä tekijä sujuvissa korkeakouluopinnoissa ja vahvat opiskelutaidot ovat myös ehkäisemässä korkeakouluopintojen viivästymistä tai keskeyttämistä. Korkeakoulu- ja yliopisto-opiskelu edellyttää tietynlaisia akateemisia taitoja, joita ovat esimerkiksi kriittisen ajattelun taidot, akateemiset tekstitaidot sekä opiskelun ja oppimisen itse- ja yhteissäätelytaidot (Korhonen & Toom 2017). Akateemiset taidot toimivat myös opiskelijalle opintoihin kiinnittymisen välineinä (Korhonen & Toom 2017).

Korkeakoulutuksen visiotyöryhmä 2030 totesi raportissaan, että useissa korkeakouluissa digitaalisen opiskelu- ja opetusympäristön sekä verkko-opetuksen kehittäminen on painopiste opetuksen kehittämisessä. Osa kursseista on suoritettavissa kokonaan verkossa ja ammattikorkeakoulut tarjoavat kokonaan tai lähes kokonaan verkossa suoritettavia tutkintoja. (Visio 2030).

Monissa ammattikorkeakouluissa ja korkeakouluissa on erilaisia opiskelutaitoon ja digitaaliseen osaamiseen liittyviä taitotestejä ja kursseja. Voimavarat voisi yhdistää ja koota testit sekä digitaitokoulutukset samaan paikkaan, esimerkiksi aoe.fi portaaliin. Opiskelijoille voisi myös koota osaamismerkkejä eri taitoihin liittyen, joita he voisivat koota portfolioonsa työnhakua varten.

Opiskelutaitojen kehittäminen

Tehdään yhteistyötä ja tarjotaan eri paikoissa kehitettyjä opiskelutaitojen kursseja avoimesti aoe.fi-portaalin kautta.

Toimija/ Resurssitarve	Yksittäinen opettaja	Yksittäinen AMK tai yliopisto	Useamman amk:n ja yo:n yhteistyö	Digivisio 2030 -hanke
Olematon tai pieni				
Kevyt				

Erillisrahoitus				
-----------------	--	--	--	--

- Nykyisen käytänteen kehittäminen
- Uuden käytänteen kehittäminen ilman säännösten muutosta
- Oppilaitoksen omien säännösten muutos ja kehittäminen (esim. tutkintosääntö)
- Puitesäännösten (esim. lait ja asetukset) kehittäminen

Digiosaamisen osaamismerkkit

Digiosaaminen määritellään ala- ja tutkintokohtaisesti. Määrittelyssä kuvataan perusosaaminen ja luova osaaminen (miten tuotetaan rikasta sisältöä ja miten viestitään ja toimitaan yhdessä). Osaamistavoitteista laaditaan osaamismerkkit. Tavoitteiden mukaan laaditaan verkkokoulutukset, joita tarjotaan koko korkeakoulukentälle. Osaamismerkkit otetaan käyttöön osaamisen tunnistamisessa ja tunnustamisessa. Tätä varten korkeakoulujen on rakennettava tai valittava jo olemassa olevista merkeistä perusdigitaaitomerkit ja alakohtaiset osaamismerkkit. Tämä on luontevasti useamman ammattikorkeakoulun ja yliopiston yhteishanke. Digivisio 2030 -hanke voisi koordinoida yhteishanketta ja materiaalit olisivat käytettävissä aoe.fi:n kautta.

Toimija/ Resurssitarve	Yksittäinen opettaja	Yksittäinen AMK tai yliopisto	Useamman amk:n ja yo:n yhteistyö	Digivisio 2030 -hanke
Olematon tai pieni		☐		
Kevyt			☐	
Erillisrahoitus				☐

--	--	--	--	--

- Nykyisen käytänteen kehittäminen
- Uuden käytänteen kehittäminen ilman säännösten muutosta
- Oppilaitoksen omien säännösten muutos ja kehittäminen (esim. tutkintosäntö)
- Puitesäännösten (esim. lait ja asetukset) kehittäminen

Digitaitojen jatkuva kehittäminen

Alakohtaisia foorumeja opiskelijoille ja opettajille, missä voidaan yhdessä käydä keskustelua alakohtaisista digitaidoista ja muista opiskeluun liittyvistä asioista. Näihin on myös kohdistettava jatkuvasti seuraamista, ennakkointia ja tutkimusta, minkä avulla kootaan tietoa ajankohtaisista hyvistä käytänteistä ja kokemuksista ja kehittämisen kohteista sekä ennakoidaan tulevaa. Opiskelijoita voidaan kiinnittää seurantaan ja tutkimukseen projektien ja tutkimusaiheiden kautta.

Järjestetään vuosittainen konferenssi digitaitojen tulevaisuuden ennakoinnin ympärille. Tämän konferenssin osanottajina ovat opettajat, ohjaajat ja opiskelijat, ja olisi luontevaa, että tämä konferenssi olisi osana digitaalisen oppimisen teemalla jo järjestettäviä tapahtumia. Koordinaattorina Digivisio 2030 -hanke.

Toimija/ Resurssitarve	Yksittäinen opettaja	Yksittäinen AMK tai yliopisto	Useamman amk:n ja yo:n yhteistyö	Digivisio 2030 -hanke
Olematon tai pieni				
Kevyt				☐
Erillirahoitus				

--	--	--	--	--

- Nykyisen käytänteen kehittäminen
- Uuden käytänteen kehittäminen ilman säännösten muutosta
- Oppilaitoksen omien säännösten muutos ja kehittäminen (esim. tutkintosäntö)
- Puitesäännösten (esim. lait ja asetukset) kehittäminen

Opiskelijavaihtoon liittyvät kulttuuriset digitaidot

Digitaidot eri maissa ovat erilaisia. Oppimisympäristöt, opiskelumenetelmät ja digitaaliset työmenetelmät ja työvälineet vaihtelevat. Myös tapa toimia digitaalisissa verkostoissa on hyvin kulttuurisidonnaista.

Suomeen tuleville tutkinto-opiskelijoille tarvitaan digitaitojen osalta kulttuurivalmentautumista opiskelukulttuuriin. Tätä varten on tuotettava sekä verkkokursseja että mahdollisuuksia kasvokkain tapahtuvaan opetukseen ja henkilökohtaiseen ohjaukseen. Suomalaisille ulkomaille lähteville opiskelijoille tarvitaan myös kulttuurivalmennusta. Paras tapa kulttuurivalmennukseen on foorumi (kansainväliset kokemukset digitaalisesta oppimisesta), johon kootaan opiskelijavaihdossa olleiden opiskelijoiden kokemuksia eri muodoissa.

Tuotetaan verkkokurssi kulttuurisista digitaidoista. Tämän oheen järjestetään kulttuurivalmennuksen foorumi (kansainväliset kokemukset digitaalisesta oppimisesta), johon kootaan opiskelijavaihdossa olleiden opiskelijoiden kokemuksia eri muodoissa. Järjestäjänä 3-4 korkeakoulua vuorovuosina.

Toimija/ Resurssitarve	Yksittäinen opettaja	Yksittäinen AMK tai yliopisto	Useamman amk:n ja yo:n yhteistyö	Digivisio 2030 -hanke
Olematon tai pieni				
Kevyt				

Erillisrahoitus			●	

- Nykyisen käytänteen kehittäminen
- Uuden käytänteen kehittäminen ilman säännösten muutosta
- Oppilaitoksen omien säännösten muutos ja kehittäminen (esim. tutkintosääntö)
- Puitesäännösten (esim. lait ja asetukset) kehittäminen

MOOC-kurssien valintakriteerien kehittäminen

Tänä päivänä on tarjolla eri puolilla maailmaa erilaisia avoimia MOOC-kursseja. Kansainvälisten verkkokurssien (MOOC) käyttöön tarvitaan yhteisiä valintakriteerejä ja käyttökokemuksia.

Perustetaan verkkopohjainen foorumi, jonne kootaan MOOC-kurssien valintakriteerit ja käyttäjien (niin opettajien kuin opiskelijoidenkin) kokemuksia ja arviointeja MOOC kurseista. Digivisio -hanke voi tarjota kanavan tälle keskustelulle.

Toimija/ Resurssitarve	Yksittäinen opettaja	Yksittäinen AMK tai yliopisto	Useamman amk:n ja yo:n yhteistyö	Digivisio 2030 -hanke
Olematon tai pieni				●
Kevyt				
Erillisrahoitus				

--	--	--	--	--

- Nykyisen käytänteen kehittäminen
- Uuden käytänteen kehittäminen ilman säännösten muutosta
- Oppilaitoksen omien säännösten muutos ja kehittäminen (esim. tutkintosäntö)
- Puitesäännösten (esim. lait ja asetukset) kehittäminen

Digisosaaliset taidot

Digisosaaliset taidot ovat tänä päivänä entistä tärkeämpi avaintaito. Oppimis- ja opiskeluprosessien organisoinnissa tulisi huomioida neljä eri tasoa digisosaalisten taitojen vahvistamisen osalta:

- i) opetuksen ja pedagogisen prosessin toiminta tulisi suunnata sellaiseksi, että se tuottaa digisosaalisia taitoja;
- ii) vertaistuen prosessi ja ohjauksessa vertais-/tuutorituki;
- iii) opinto-ohjaus ja opintososaalisten tukien prosessi ja
- iv) tekninen ympäristö, joka mahdollistaa opiskelijan turvallisen läsnäolon verkkoympäristössä.

Julistetaan vuorovaikutustaitojen vuosi, minkä aikana kaikissa oppimisympäristöissä opiskellaan toista kunnioittavaa viestintää. Teemavuodelle laaditaan "Digivisio Netiketti" ja muuta tarvittavaa materiaalia.

Toimija/ Resurssitarve	Yksittäinen opettaja	Yksittäinen AMK tai yliopisto	Useamman amk:n ja yo:n yhteistyö	Digivisio 2030 -hanke
Olematon tai pieni				
Kevyt				☐

Erillisrahoitus				
-----------------	--	--	--	--

- Nykyisen käytänteen kehittäminen
- Uuden käytänteen kehittäminen ilman säännösten muutosta
- Oppilaitoksen omien säännösten muutos ja kehittäminen (esim. tutkintosäätö)
- Puitesäännösten (esim. lait ja asetukset) kehittäminen

Opiskelijoiden vertaistuki

Opiskelijoiden keskinäinen vertaistuki on olennainen tekijä onnistuneissa opinnoissa. Opiskelijoiden vertaistuki voi olla sosiaalista tukea, joka liittyy uudenlaiseen opiskeluympäristöön sopeutumiseen ja uudenkaltaisessa elämänvaiheessa elämiseen. Se voi olla opiskelun ja oppimisen prosessin tukea, joka liittyy yhdessä oppimiseen, oppimisen ongelmien ratkaisemiseen ja yhteiseen tiedonrakenteluun. Usein opiskelijoiden keskinäisessä vertaistuessa ei ole edes mielekästä erottaa näitä kahta näkökulmaa vahvasti toisistaan.

Vertaistuen tarve on erilaista eri vaiheissa korkeakouluopintoja. Opiskelijoiden mahdollisuus vertaistuen saamiseen ja sen potentiaalın hyödyntämiseen tulisi osaltaan ottaa huomioon jo korkeakouluopintojen opetussuunnitelmissa.

Vertaistuen kehittäminen

Hyvien vertaistuen mallikäytänteiden luominen, dokumentointi ja levittäminen korkeakouluissa eri opintovaiheissa (1. vuosikurssin opiskelijat/ keskivaiheen opiskelijat/ loppuvaiheen opiskelijat) oleville opiskelijoille. Tavoitteena on avoin vertaistoiminta läpi koko opiskeluajan. Vertaistoiminta järjestetään yhteistyössä ainejärjestöjen, ylioppilaskunnan ja oppilaskuntien kanssa.

Toimija/ Resurssitarve	Yksittäinen opettaja	Yksittäinen AMK tai yliopisto	Useamman amk:n ja yo:n yhteistyö	Digivisio 2030 -hanke
	☐	☐		

Olematon tai pieni				
Kevyt				
Erillisrahoitus				

- Nykyisen käytänteen kehittäminen
- Uuden käytänteen kehittäminen ilman säännösten muutosta
- Oppilaitoksen omien säännösten muutos ja kehittäminen (esim. tutkintosääntö)
- Puitesäännösten (esim. lait ja asetukset) kehittäminen

Vertaistuutorointiin kannustaminen

Korkeakouluopiskelijat arvostavat opintojen tuen ja palautteen osalta etenkin muiden kanssaopiskelijoiden eli vertaisten tukea ja toimintaa. Tähän on monia erilaisia tapoja pienryhmien vetämisestä vertaismentorointiin. Vertaistuutorointi on kehittävää toimintaa, joka myös jalostaa tuutorin osaamista ja taitoja. Olisi luontevaa, että tällaisesta toiminnasta voisi myös saada opintopisteitä (esimerkiksi työstämällä tehdystä tuutorointityöstä oppimisraportin).

Vertaistuutorointia ja muuta vertaistoimintaa opiskelujen tukemiseksi ja edistämiseksi kannustetaan myös antamalla siitä opintosuorituksia.

Toimija/ Resurssitarve	<i>Yksittäinen opettaja</i>	<i>Yksittäinen AMK tai yliopisto</i>	<i>Useamman amk:n ja yo:n yhteistyö</i>	<i>Digivisio 2030 -hanke</i>
Olematon tai pieni	☐	☐		

Kevyt				
Erillisrahoitus				

- Nykyisen käytänteen kehittäminen
- Uuden käytänteen kehittäminen ilman säännösten muutosta
- Oppilaitoksen omien säännösten muutos ja kehittäminen (esim. tutkintosääntö)
- Puitesäännösten (esim. lait ja asetukset) kehittäminen

Yhteisöllisyyttä tukevat verkkokoulutuksen pedagogiset mallit

Opintoihin liittyvä tuki sekä yhteisöllisyyttä ja opiskelijoiden sosiaalisia suhteita tukevat opetusjärjestelyt voivat olla merkittävässä asemassa opiskelijoiden psyykkisen hyvinvoinnin ja oppimismotivaation kannalta. Tarvitaan kokeilutoimintaa ja eri opetusalojen välistä vuoropuhelua verkko-opetuksen pedagogisten mallien ja yhteisöllisten toimintatapojen kehittämisessä. Kehittämistä voitaisiin tehdä verkottuneesti eri alojen kesken ja sidosryhmiä mukaan ottaen.

Kootaan tutkimustietoa erilaisista verkkopedagogisista malleista, jotka tukevat yhteisöllisyyttä, mahdollistavat vertaistuen ja kiinnittävät opiskelijoita opintoihinsa. Perustetaan yhteistyöprojekteja, missä erilaisia pedagogisia malleja kokeillaan yhtä aikaa useammassa koulutusohjelmassa/tiedekunnassa. Kehittämiseen liitetään tutkimusta. Tavoitteena on saada hyviä verkko-opetuksen pedagogisia malleja, joita voi soveltaa eri aloilla. Tämän toteutukseen tarvitaan erillisrahoitusta. Hakijana voisi olla esim. opettajankoulutuslaitokset.

Toimija/ Resurssitarve	Yksittäinen opettaja	Yksittäinen AMK tai yliopisto	Useamman amk:n ja yo:n yhteistyö	Digivisio 2030 -hanke
Olematon tai pieni				
Kevyt				●
Erillisrahoitus			●	

- Nykyisen käytännön kehittäminen
- Uuden käytännön kehittäminen ilman säännösten muutosta
- Oppilaitoksen omien säännösten muutos ja kehittäminen (esim. tutkintosääntö)
- Puitesäännösten (esim. lait ja asetukset) kehittäminen

Ohjaus

Korkeakouluopintojen tukemisella on ratkaiseva merkitys opintojen kululle ja sujuvuudelle. Korkeakouluopintojen ohjauksen voidaan ymmärtää sisältävän erilaisia elementtejä opinto-ohjauksesta urasuunnitteluun, ja sen voi käsittää sisältävän esimerkiksi opintojen suunnittelua, tutorointia ja opinnäytetöiden ohjausta.

Korkeakouluopiskelijoiden tarpeet opintojen ohjaukseen poikkeavat toisistaan. Helsingin yliopiston ja Aalto-yliopiston opiskelijoille vuonna 2013 tehty tutkimus todensi, että etenkin opiskelutaidoiltaan heikommat opiskelijat olivat sekä opinto-ohjauksen tarpeessa että hyötyivät siitä myöskin selvästi (Saari 2013).

HOPS on tärkeä työväline korkeakouluopiskelijoille ja olennainen toimintatapa on jatkuvasti päivittää ja ajanmukaistaa omaa HOPS-dokumenttia. Erilaisissa

suomalaisissa kehityshankkeissa on myös jalostettu opiskelijoiden HOPS-näkymiä kohti "visuaalista HOPSia", johon voidaan koostaa opiskelijan tähänastiset, pakolliset, suositellut sekä ajatellut opinnot ja esittää ne visuaalisina yhteenvetoina (Vainio, Lius & Hintikka 2016).

Erityinen huomio korkeakouluopintojen ohjauksesta ja tuesta kannattaa eri tutkimusten mukaan kohdentaa ensimmäisen vuoden opiskelijoille (ks. esimerkiksi Haarala-Muhonen et al. 2017; Bohndick et al. 2020). Tämä ohjauksen ja tuen tarve johtuu siitä, että he eivät aina ymmärrä yliopisto-opiskelun ja keskiasteen opiskelun tapojen ja menetelmien eroja tai korkeakouluopiskelun vaatimuksia (Haarala-Muhonen et al. 2017).

HOPS:ien visualisointi

Henkilökohtaiset opintosuunnitelmat (HOPS) ovat tärkeä väline korkeakouluopiskelijoiden opintojen suunnittelussa ja seurannassa. HOPS voi olla myös käyttökelpoinen alusta opiskelijoille opintojen palautteen esittämiseksi, ja esimerkiksi oppimisanalytiikan avulla kerätyn tiedon esittämiseksi. Opiskelujen edistämiseksi ja sujuvoittamiseksi HOPS:ien esitystapaa voisi kehittää visuaalisemmaksi ja siten myös helppokäyttöisemmäksi.

HOPS:ien visualisointia ja HOPS:eihin liittyviä tietokantarajapintoja (esimerkiksi rajapinnat LMS:iin ja oppimisanalytiikkaan) kannattaisi kehittää yhteisellä toimintatavalla ja standardilla. Opiskelijat mukaan suunnitteluun.

Toimija/ Resurssitarve	Yksittäinen opettaja	Yksittäinen AMK tai yliopisto	Useamman amk:n ja yo:n yhteistyö	Digivisio 2030 -hanke
Olematon tai pieni				
Kevyt				
Erillisrahoitus				

- Nykyisen käytänteen kehittäminen
- Uuden käytänteen kehittäminen ilman säännösten muutosta
- Oppilaitoksen omien säännösten muutos ja kehittäminen (esim. tutkintosääntö)
- Puitesäännösten (esim. lait ja asetukset) kehittäminen

Gradu- ja lopputyöohjauksen vahvistaminen

Gradu- ja lopputyövaihe viivästyttää monen korkeakouluopiskelijan valmistumista ja voi pahimmassa tapauksessa johtaa opintojen keskeyttämiseen. Gradu- ja lopputyöohjaukseen olisi tarjolla uudenlaisia malleja – esimerkiksi kahden ohjaajan malli (sisällöllinen ohjaaja ja kirjoitusprosessin ohjaaja) tai ryhmämuotoinen opinnäytetöiden ohjaus. Monissa korkeakouluissa on tällä alueella tehty jo kehitystyötä eli perusosaamista on olemassa.

Valikoidut yliopistot ja ammattikorkeakoulut perustavat yhteisen tiiviskestoisen kehittämishankkeen opinnäytetöiden ohjauksen vahvistamisesta.

Toimija/ Resurssitarve	Yksittäinen opettaja	Yksittäinen AMK tai yliopisto	Useamman amk:n ja yo:n yhteistyö	Digivisio 2030 -hanke
Olematon tai pieni				
Kevyt			☐	
Erillisrahoitus				

- Nykyisen käytänteen kehittäminen
- Uuden käytänteen kehittäminen ilman säännösten muutosta

- Oppilaitoksen omien säännösten muutos ja kehittäminen (esim. tutkintosäätö)
- Puitesäännösten (esim. lait ja asetukset) kehittäminen

Takaisin opintoihin -ryhmät

Korkeakouluopiskelijoilla, joilla valmistuminen on viivästynyt, on korkeahko kynnys aloittaa opintonsa uudestaan. Eräs tapa tässä olisi "takaisin opintoihin" -ryhmät, joiden ohjauksessa tulisi myös entistä paremmin ymmärtää opiskelujen ja työn yhteensaattaminen ja synergia. Alustavat tulokset näiden kohdennettujen ryhmien toiminnasta ovat olleet rohkaisevia.

Yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa vahvistetaan Takaisin opintoihin -tukiryhmien toimintaa ja tuetaan näihin ryhmiin osallistuvia kohdennetuilla tukitoimilla, jotka ottavat entistä paremmin huomioon opiskelijan työ-, opiskelu- ja elämäntilanteen. Kokemuksia yhdistetään ja jaetaan verkostoissa.

Toimija/ Resurssitarve	Yksittäinen opettaja	Yksittäinen AMK tai yliopisto	Useamman amk:n ja yo:n yhteistyö	Digivisio 2030 -hanke
Olematon tai pieni				
Kevyt		●		
Erillisrahoitus				

- Nykyisen käytänteen kehittäminen
- Uuden käytänteen kehittäminen ilman säännösten muutosta
- Oppilaitoksen omien säännösten muutos ja kehittäminen (esim. tutkintosäätö)

- Puitesäännösten (esim. lait ja asetukset) kehittäminen

Uraohjaus

Urasuunnittelu osana opiskelijan HOPS:ia auttaa näkemään pidemmälle ja unelmoimaan omasta tulevaisuudesta. Urasuunnitelman avulla autetaan myös opiskeluongelmissa ja tuetaan opiskelijan valmiuksia selvitä erilaisissa elämän nivelkohdissa. Valmius jatkuvaan oppimiseen ja itsensä kehittämiseen auttavat opiskelijaa selviytymään erilaisissa elämäntilanteissa. Uraohjaus kytkettynä tämänhetkisen koulutuksen valintoihin auttaa ennakoimaan tulevaisuutta.

Yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa annetaan uraohjausta liittyen HOPS:iin. Uraohjauksesta vastaavat opintojen ohjaajat ja opetushenkilöstö. Tätä uraohjausta tukemaan kuullaan myös eri sidosryhmiä (esimerkiksi työnantajien edustajia). Uraohjaus aloitetaan jo heti opintojen alkuvaiheessa.

Toimija/ Resurssitarve	Yksittäinen opettaja	Yksittäinen AMK tai yliopisto	Useamman amk:n ja yo:n yhteistyö	Digivisio 2030 -hanke
Olematon tai pieni	●			
Kevyt				
Erillusrahoitus				

- Nykyisen käytännön kehittäminen
- Uuden käytännön kehittäminen ilman säännösten muutosta
- Oppilaitoksen omien säännösten muutos ja kehittäminen (esim. tutkintosääntö)
- Puitesäännösten (esim. lait ja asetukset) kehittäminen

Oppimisanalytiikan hyödyntäminen

Erilaisten oppimisanalytiikan sovellusten tavoitteina voivat esimerkiksi olla opiskelijoiden oppimistyylien ja vahvuuksien tunnistaminen, opiskelijoille mielekkäiden ja sopivien oppimisen resurssien tarjoaminen, opiskelijoiden oman oppimisen itseymmärryksen kehittäminen sekä opiskelijoiden yksittäisiltä kursseilta putoamisen ehkäisy – ja siten myös opintojen keskeyttämisen ehkäisy (ks. esimerkiksi Auvinen 2017, Vainio 2018).

Opiskelijoiden oppimisen, oppimiskokemusten ja monipuolisten oppimismahdollisuuksien parantaminen edellyttää monia toisiinsa limittyviä ja toisiaan täydentäviä toimia. Verbert et al. määrittelevät oppimisanalytiikan käytölle kuusi tavoitetta eli

- oppijoiden oppimisen tulosten ja oppimisen mallien ennakointi

- relevanttien oppimisresurssien ehdottaminen oppijoille
- oppijoiden itsereflektion ja tietoisuuden lisääminen
- sosiaalisen oppimisen vahvistaminen
- oppijoiden ei-toivottavan käyttäytymisen tunnistaminen
- oppijoiden tunteiden ja motivaatiotekijöiden tunnistaminen (Verbert et al. 2012).

Oppimisanalytiikan menetelmien kehittäminen

Jatketaan oppimisanalytiikkamenetelmien kehittämistä yhteistyössä korkeakoulujen kanssa. Kehitetään toimivia menetelmiä opiskelukyvyn seuraamiseen ja tukemiseen.

Toimija/ Resurssitarve	Yksittäinen opettaja	Yksittäinen AMK tai yliopisto	Useamman amk:n ja yo:n yhteistyö	Digivisio 2030 -hanke
Olematon tai pieni				
Kevyt				
Erillusrahoitus				☒

- Nykyisen käytänteen kehittäminen
- Uuden käytänteen kehittäminen ilman säännösten muutosta
- Oppilaitoksen omien säännösten muutos ja kehittäminen (esim. tutkintosäntö)
- Puitesäännösten (esim. lait ja asetukset) kehittäminen

Opiskelun imun seuranta analytiikan menetelmin

Etsitään oppimisanalytiikan menetelmiä, joilla opiskelijaa tuetaan kiinnittymään omiin opintoihinsa. Menetelmät sisältävät ajankohtaisia tietoja opintojen tilanteesta ja vinkkejä siitä, mistä ongelmatilanteisiin saa tukea. Opettajalle/ohjaajalle tulee tietoa tilanteesta ja näin mahdollistetaan tuki oikea-aikaisesti opiskelijoilla, joilla on ongelmia opintoihin kiinnittymisessä.

Toimija/ Resurssitarve	Yksittäinen opettaja	Yksittäinen AMK tai yliopisto	Useamman amk:n ja yo:n yhteistyö	Digivisio 2030 -hanke
Olematon tai pieni	☒	☒		
Kevyt				
Erillisrahoitus			☒	

- Nykyisen käytänteen kehittäminen
- Uuden käytänteen kehittäminen ilman säännösten muutosta
- Oppilaitoksen omien säännösten muutos ja kehittäminen (esim. tutkintosääntö)
- Puitesäännösten (esim. lait ja asetukset) kehittäminen

Reaaliaikainen viestintä opiskelijoille

Kehitetään mobiilipalveluja, joilla voidaan just-in-time olla yhteydessä opiskelijoihin. Viesteillä voidaan tehdä kyselyjä ajankohtaisista teemoista, toivotella vaikka hyvää ystävänpäivää tai lomaa tai kysellä, onko jonkin tehtävän kanssa ongelmia ja minkälaista tukea opiskelija tarvitsee vaikka

opinnäytetyön tekemiseen. Helppo tapa ottaa yhteyttä ja saada opiskelija tuntemaan, että hänestä välitetään.

Toimija/ Resurssitarve	Yksittäinen opettaja	Yksittäinen AMK tai yliopisto	Useamman amk:n ja yo:n yhteistyö	Digivisio 2030 -hanke
Olematon tai pieni				
Kevyt	☐			
Erillisrahoitus			☐	

- Nykyisen käytänteen kehittäminen
- Uuden käytänteen kehittäminen ilman säännösten muutosta
- Oppilaitoksen omien säännösten muutos ja kehittäminen (esim. tutkintosäntö)
- Puitesäännösten (esim. lait ja asetukset) kehittäminen

Fyysiset, digitaaliset ja sosiaaliset oppimisympäristöt

Kattavan määritelmän mukaan oppimisympäristö muodostuu oppimisen fyysisistä, sosiaalisista, teknologisista, paikallisista ja didaktisista ominaisuuksista, puitteista ja edellytyksistä (Manninen et al. 2007). Perinteisen oppimisympäristö-käsitteen täytyy kuitenkin laajentua oppimisen muuttuessa, kun monimuotoistuva oppiminen sisältää niin formaalin, non-formaalin ja informaalin oppimisen, joiden väliset rajat hämärtyvät. Mutta korkeakoulu- ja yliopisto-opiskelussa ei ole vain yhtä toimintatapaa, kun oppiminen voi tapahtua määritellyissä fyysisissä ympäristöissä (luentosalit, luokahuoneet, laboratoriot jne.), sulautuneissa ympäristöissä (ns. blended learning -malli, jossa yhdistellään perinteisiä ja uusia informaatioteknologisia ympäristöjä) tai

digitaalisissa ympäristöissä (verkko-opetus, virtuaaliset ympäristöt, pelilliset ympäristöt jne.). (Oppimisympäristöjen määrittelystä ja kehityksestä ks. esimerkiksi Kuuskorpi 2012).

Oppimisympäristöjen monipuolistaminen sekä tilojen joustava käyttö ja aukiolo

Oppiminen ei tapahdu enää vain luokkahuoneissa – tarvitaan uudenlaista oppimisympäristöajattelua. Opintojen saavutettavuus on entistä tärkeämpää ja siksi opetusta on tarjottava hybriditoteutuksina ja eri oppimismuotoihin tarvitaan erilaisia tiloja. Tarvitaan hankkeita, joissa learning design -periaatteella osallistavalla suunnittelulla opiskelijoiden, opettajien ja ohjaajien kanssa yhdessä hahmotetaan, millaisia oppimisympäristöjä tarvitaan ja millaiset ratkaisut tukevat erilaisia oppijoita. Korkeakoulujen yhteisillä pilottihankkeilla voidaan eri alojen näkökulmista pohtia parhaita toimivia ratkaisuja. Korkeakoulujen tilojen käyttöä voidaan tehostaa opiskelijoille mm. joustavilla aukioloajoilla (m.l. ilta- ja viikonloppukäyttö).

Toimija/ Resurssitarve	Yksittäinen opettaja	Yksittäinen AMK tai yliopisto	Useamman amk:n ja yo:n yhteistyö	Digivisio 2030 -hanke
Olematon tai pieni		●		
Kevyt				
Erillirahoitus			●	

- Nykyisen käytänteen kehittäminen
- Uuden käytänteen kehittäminen ilman säännösten muutosta
- Oppilaitoksen omien säännösten muutos ja kehittäminen (esim. tutkintosääntö)

- Puitesäännösten (esim. lait ja asetukset) kehittäminen

Työnteon ja opiskelun yhdistäminen ja sidosryhmätyön edistäminen

Korkeakouluopiskelijat käyvät töissä ammattikorkeakoulu- ja yliopisto-opiskeluiden aikana. Vuoden 2018 Eurostudent VI -tutkimuksen mukaan noin puolet ammattikorkeakoulu- opiskelijoista tekee säännöllisesti työtä opintojensa aikana (Vanhanen-Nuutinen et al. 2018). Vaikka työssäkäynnin syyt ovat usein ensisijaisesti taloudellisia, ovat tärkeitä motivaatiotekijöitä opiskelijoille myös työkokemuksen hankkiminen ja työllistymisen varmistaminen opintojen jälkeen (Vanhanen-Nuutinen et al. 2018). Tärkeää on myös huomata, että ammattikorkeakouluopiskelijat arvioivat työkokemusta myönteisesti ja opintotavoitteita edistäväksi (Vanhanen-Nuutinen 2020).

Korkeakouluopiskelun sujuvuus edellyttää monen eri toimijan ja sidosryhmän yhteistyötä. Korkeakouluille ja yliopistoille on tärkeää tunnistaa eri toimijat ja myös hahmottaa heidän roolinsa. Käyttökelpoinen tapa näiden toimijoiden hahmottamiseen on sidosryhmäanalyysi.

Sidosryhmäanalyysin tavoitteena on keskeisten toimijoiden tunnistaminen sekä heidän toimintansa, toiminnan mahdollisuuksiensa sekä vaikutusvallan arviointi. Usein korkeakouluissa ja yliopistoissa sidosryhmät hahmotetaan ahtaasti käsittämään esimerkiksi vain oppijat, opettajat, tutkijat, koulutuslaitokset ja opetusviranomaiset (ks. esimerkiksi Roberts, Chang & Gibson 2017), mutta sidosryhmät kannattaa hahmottaa laajemmin, koska niin monella toimijalla on vaikutuksensa opiskelun imuun. Sidosryhmäanalyysin perusteella tehtävä eri toimijoiden hahmottaminen antaa kunnollisen kuvan siitä, kuinka opiskelun imun kehittäminen, ylläpitäminen ja parantaminen on monitahoinen ja moniulotteinen asia.

Opinnollistaminen ja hyväksilukeminen

Opiskeluaikojä tulisi lyhentää ja tutkintoja pitäisi saada nopeammin suoritettua. Osaamisperusteisuus ja opinnollistaminen ovat hyviä keinoja nopeuttaa valmistumista. Työn opinnollistamisessa opiskelua viedään työpaikoille. Tutkinnossa edellytettävää osaamista hankitaan HOPS:n mukaisesti työtä tekemällä ja kytkemällä käytännön tekeminen aiheeseen liittyvään tietoperustaan. Osaamisperusteisuudessa lähtökohtana on se, että hankitaan vain puuttuvaa osaamista. Jo olemassa oleva osaaminen voidaan lukea hyväksi todistusten tai näyttöjen perusteella. Näillä menetelmillä lisätään opiskelijoiden opiskelumotivaatiota ja opintoihin kiinnittymistä, ja samalla vahvistetaan opiskelun ja työelämän välisiä yhteyksiä.

Tarvitaan korkeakoulukohtaisia yhteisiä päätöksiä, miten opinnollistamista ja hyväksilukemista edistetään. Opetushenkilöstö tarvitsee tästä ohjausta ja koulutusta.

Toimija/ Resurssitarve	Yksittäinen opettaja	Yksittäinen AMK tai yliopisto	Useamman amk:n ja yo:n yhteistyö	Digivisio 2030 -hanke
Olematon tai pieni				
Kevyt	○	●		
Erillisrahoitus				

- Nykyisen käytänteen kehittäminen
- Uuden käytänteen kehittäminen ilman säännösten muutosta
- Oppilaitoksen omien säännösten muutos ja kehittäminen (esim. tutkintosääntö)
- Puitesäännösten (esim. lait ja asetukset) kehittäminen

Sidosryhmätyöskentelyn tehostaminen

Ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen tulee vahvistaa sidosryhmätyöskentelyään opiskelun sujuvuuden edistämässä ja keskeyttämisen ehkäisemisessä. Kunnollisen sidosryhmien hahmottamisen avulla löydetään myös uusia toimijoita ja toimintamalleja, joita keskeiset sidosryhmät voivat omalla toiminnallaan tukea. Ammattikorkeakouluille ja yliopistoille on tärkeää jalkauttaa sidosryhmätyöskentely yleisen tason säännöllisistä kokouksista osaksi arkista työskentelyä. Ensimmäinen työvaihe on korkeakouluittain hahmottaa opintojen sujuvuuden edistämiseen keskeiset sidosryhmät.

Toimija/ Resurssitarve	Yksittäinen opettaja	Yksittäinen AMK tai yliopisto	Useamman amk:n ja yo:n yhteistyö	Digivisio 2030 -hanke
Olematon tai pieni				
Kevyt		☐		
Erillirahoitus				

- Nykyisen käytänteen kehittäminen
- Uuden käytänteen kehittäminen ilman säännösten muutosta
- Oppilaitoksen omien säännösten muutos ja kehittäminen (esim. tutkintosäntö)
- Puitesäännösten (esim. lait ja asetukset) kehittäminen